

ПОВЕДІНКОВІ ОСОБЛИВОСТІ СУБ'ЄКТІВ У СТАЛИХ ЛАНЦЮГАХ СТВОРЕННЯ ЦІННОСТІ В ПРОМИСЛОВOSTІ

*Т. В. Куваєва, к. е. н., доцент, НТУ «Дніпровська політехніка», kuvaieva.t.v@ntnu.one,
orcid.org/0000-0002-8796-3189*

Методологія дослідження. Результати отримані за рахунок застосування методів: логіко-аналітичного та узагальнення – при аналізі поведінкових особливостей та забезпечення сталості в промислових ланцюгах створення цінності; стандартні методи якісних та кількісних маркетингових досліджень – при діагностики факторів впливу на формування сталих відносин промислових підприємств з партнерами в ланцюгах створення цінності.

Результати. Встановлено, що в умовах глобалізації ринку та загальної орієнтації економіки України на європейські принципи розвитку для підприємств гірничого машинобудування стає важливим доведення своєї прихильності та дотримання вимог енергоефективності, тобто енергозбереження, енергобезпеки та соціальної енерговідповідальності. Ланцюги створення цінності повинні підвищувати не лише енергоефективність, економічну та виробничу сталість підприємства, але й сприяти зміцненню сталого розвитку всіх учасників виробничого ланцюга, а також інших зацікавлених сторін (бізнес-партнерів, покупців, інвесторів, територіальних громад тощо).

Новизна. Уточнено поведінкові особливості підприємств гірничого машинобудування в контексті формування сталих ланцюгів постачань у гірничодобувному секторі національної економіки. Встановлено взаємозв'язок показника енергоефективності у створенні сталих ланцюгів цінності у добувній промисловості.

Практична значущість. Використання принципів сталого розвитку при формуванні ланцюгів створення цінності дозволить підвищити енергоефективність промисловості в цілому, забезпечить конкурентну перевагу для входження до глобальних виробничих ланцюжків в умовах євроінтеграції України.

Ключові слова: сталий розвиток, енергоефективність, відповідальне виробництво, гірниче машинобудування, канали забезпечення та збуту, поведінкові особливості.

Постановка проблеми. У 2020 році Європа зіткнулася з екологічними проблемами безпрецедентного масштабу. Хоча екологічна та кліматична політика ЄС принесла суттєві переваги протягом останніх десятиліть, Європа стикається з постійними проблемами в таких областях, як втрата біорізноманіття, використання ресурсів, вплив зміни клімату та екологічні ризики для здоров'я та благополуччя населення. Глобальні тенденції, такі як демографічні зміни, посилюють багато екологічних проблем, тоді як швидкі технологічні зміни приносять нові ризики та невизначеності. Визнаючи ці виклики, ЄС зобов'язався досягти цілей довгострокової ста-

лості. Досягнення цих цілей буде неможливим без швидкої та фундаментальної зміни характеру взаємодії суб'єктів господарської діяльності. Вони повинні знайти шляхи трансформації ключових суспільних систем, які впливають на навколишнє середовище, переосмисливши не лише технології та виробничі процеси, а й моделі споживання та способи життя. Це вимагатиме негайних і узгоджених дій із залученням різноманітних сфер, учасників ланцюга створення цінності для забезпечення системних змін.

Вітчизняні підприємства повинні забезпечувати відповідність тим тенденціям, які притаманні Європі. Тому, першочергово Україна має переглянути своє ставлення до

принципів розвитку промисловості, особливо щодо зниження енергоємності та підвищення стійкості ресурсоспоживання, зростання соціальної відповідальності та підзвітності, підключення до міжнародних ініціатив, спрямованих на формування сталого розвитку в галузевих ланцюгах створення цінності [1, 2].

Для гармонізації вітчизняних та європейських стандартів необхідно: 1) впровадження європейського методу галузевих стандартів; 2) перехід від обов'язкової до добровільної сертифікації; 3) взаємне визнання сертифікатів, які сприятимуть експортно-імпортним операціям; 4) проведення інформаційних кампаній.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Слід зазначити, що промислові підприємства в Україні, як, втім, і в багатьох інших країнах пострадянського простору, лідирують у світі за питомим енергоспоживанням та ресурсоємністю продукції, яка випускається, про що свідчить досить високий показник ВВП на одиницю використання енергії [1].

Причиною такого становища є відсутність обґрунтованої енергетичної державної політики, яка передбачає наявність:

- встановлених галузевих показників енергоємності;
- державного органу, відповідального за дотримання встановлених правил;
- ефективною політикою оподаткування та субсидування промислових підприємств;
- принципів відповідального природокористування у суспільстві.

Сьогодні прогресивні тенденції ресурсозбереження, відповідального видобутку, переробки та використання набувають великого поширення у більшості індустріально розвинених країн, зокрема в ЄС. Це пов'язано зі світовими тенденціями зростання цін на енергоносії, зростання рівня суспільної поінформованості про захист навколишнього середовища та клімат (скорочення викидів CO₂). Відповідно до енергетичної програми ЄС передбачається щорічне підвищення енергетичної ефективності на 2,1% до 2050 р. Це планується досягати за рахунок впровадження сучасних технологій. ЄС на політичному рівні підтримує ширше використання

енергоефективних технологій через відповідні стандарти. Згідно з дослідженнями, які проводила німецька організація Roland Berger Strategy Consultants, енергоефективність відіграватиме велику роль у майбутньому для компаній, які розробляють технології та технічно складну продукцію. Це дозволить реалізувати конкурентні переваги. У європейських країнах сьогодні підвищення енергетичної ефективності у клієнтів є одним із важливих критеріїв вибору. Це є центральним фактором диференціації (Unique Selling proposition, USP) пропозиції підприємства для клієнтів. Також одним із основних критерієм прийняття управлінського рішення при придбанні продукції є витрати повного терміну експлуатації (Life-Cycle-Costing): все частіше клієнти враховують при прийнятті рішення закупівлі поряд із закупівельною ціною всі витрати, які несе підприємство в результаті використання даної продукції. Таким чином витрати, пов'язані з енергоспоживанням, також посилено беруться до уваги. До того ж, енергетична ефективність сприймається як суттєвий довгостроковий ринковий бар'єр входу нових гравців.

В умовах зростання цін на енергоносії українська промислова продукція стає все більш неконкурентоспроможною порівняно з технологічно розвиненими виробництвами, наприклад Німеччини, Великобританії тощо, що є одним із головних факторів зниження обсягів національного промислового виробництва. Наприклад, за останні три роки в Україні обсяги реалізації машинобудівної продукції знизилися на 27,5%, а кількість вироблених машин для гірничодобувної промисловості (бурильної та прохідницької техніки) – зменшилась на 73,7%. Така динаміка супроводжувалася збільшенням собівартості одиниці виробленої продукції майже в 9 разів. До 2020 року частка витрат електричної енергії у структурі витрат на виробництво машинобудівної продукції зросла з 30 до 55% [3].

При цьому більшість потреб у засобах виробництва задовольняється на екстенсивній основі, тобто за рахунок нарощування абсолютних обсягів видобутку вихідних продуктів. Це спричиняє збільшення питомої ваги видобувної та переробної промисловості, як наслідок, значні масштаби руйнування

природного середовища. При досягнутих величині і темпах видобутку, і первинної переробки палива, сировини, матеріалів існуючі механізми формування взаємовідносин між промисловими підприємствами в ланцюгах створення цінності, а також заходи з охорони навколишнього середовища не дозволяють усунути проблеми, оскільки націлені лише на ліквідацію наслідків, а не причин стану вища. Тобто кризовий стан машинобудування, у тому числі для гірничодобувної промисловості, свідчить про слабкість менеджменту в ланцюгах постачання та збуту, відсутність орієнтації політик підприємств на сталий розвиток, недосконалість чинної системи управління енергетичними ресурсами та собівартістю продукції. Низька енергетична та ресурсна ефективність продукції знижує її конкурентоспроможність, і, як наслідок, ускладнює входження підприємств у вигідні галузеві ланцюги постачання.

Загострення ситуації у машинобудівних галузях України активізували пошук наукових рішень щодо оптимізації ресурсного менеджменту та політики закупівель/поставок для виробничих цілей. Цій темі присвячено низку фундаментальних та академічних прикладних досліджень. Зокрема, підвищується увага до проблем управління економічною стійкістю машинобудівного підприємства на основі зменшення ризиків ресурсної політики (наприклад, Маслюк О. В. [4], Занора В. О. [5]). Ряд досліджень присвячено методиці розробки стратегії управління закупівельної логістики як інструменту адаптації машинобудівного підприємства до умов змінного ринку (Копілець П. М. [6], Неуров І. В. [7] та ін.).

Нові напрями наукових досліджень пов'язані з розумінням концепції сталих ланцюгів створення цінності. Зокрема, з'явилися дослідження з розробки логістичної інтеграції у виробничі ланцюги з позиції рівневого системного підходу (наприклад, Колодізева Т. О. [8]). Важливим напрямом досліджень стали питання використання підприємствами добровільних стандартів сталого розвитку на формування сталих горизонтальних і вертикальних виробничих ланцюгів поставок (наприклад, Палехова Л. Л., Півняк Р. Р. [9]). Разом з тим, дані дослідження потребують поглиблення розробок стосовно окремих галузей промисловості, для яких адаптація до процесів глобалізації та інтеграції є особливо критичним фактором конкурентоспроможності. Актуальність та значимість вирішення цієї проблеми для підприємств гірничого машинобудування обумовлені недостатністю системних розробок щодо шляхів нарощування сталості промислового сектору.

Формулювання мети статті. Метою даного дослідження є уточнення поведінкових особливостей підприємств гірничого машинобудування у контексті формування сталих ланцюгів поставок у гірничодобувному секторі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Парадигма управління ланцюгами створення цінності на основі ініціатив сталого розвитку призвела до подальших змін ділової поведінки щодо стратегії взаємодії підприємств у виробничо-збутових ланцюжках. Традиційні теорії (наприклад, ресурсний підхід фірми, транзакційна теорія) неспроможна забезпечити всебічне пояснення управління питань сталого розвитку на даних ланцюжках. Сучасна теорія управління виробничо-збутовими ланцюгами, неспроможна пояснити і передбачити поведінку щодо вихідних джерел сталості [10].

Як відомо, суб'єкти економічної діяльності у промислових ланцюгах вступають у специфічну взаємодію (або взаємозв'язок) протягом відносно тривалого часу. Така взаємодія є певним комбінованим процесом, що включає не тільки фізичне переміщення товарів, а й соціальний, діловий, інформаційний обмін по всьому ланцюгу постачальників-покупців [11].

Входження у сталі ланцюги зменшує невизначеності за умов постачання матеріальних ресурсів та послуг для власного виробництва, і навіть сприяє стабілізації попиту на кінцеві продукти. У цьому кожен із суб'єктів, який входять у ланцюг, має різну можливість на сталий розвиток інших її учасників [12]. Підприємства машинобудування, в силу специфіки своєї спеціалізації та ролі у технічному розвитку виробництва, можуть бути потужним генератором вертикальної сталості підприємств низки галузей, дозволяючи задовольняти сучасні вимоги до

економії ресурсів, енергоефективності, екологічної сталості та безпеки праці.

Прикладом таких можливостей є підприємства гірничого машинобудування. Діяльність таких підприємств та їх продукція зобов'язана враховувати тенденції розвитку та зростаючі вимоги (галузеві, регіональні, національні, міжнародні) до видобувного виробництва, сприяти формуванню відповідального гірничодобувного виробництва в Україні [13]. На жаль, в Україні, як і в більшості інших країн пострадянського простору, гірничодобувне виробництво перебуває у вкрай тяжкому стані та потребує глибоких перетворень. У разі перехідної економіки конфліктність гірничодобувного сектора стає серйозним бар'єром у формуванні сталої національної промисловості [14].

Слід наголосити, що кризовий стан енергетичного сектору України формує не лише виклики, а й по-своєму унікальні можливості для переходу видобувних галузей на нову модель розвитку, яка виведе їх із традиційно низькорентабельного, екологічно небезпечного та соціально нестабільного сектора економіки [15].

Відповідно до сучасного бачення прогресу видобуткової промисловості, менеджмент гірничодобувної компанії повинен забезпечувати її відповідальність в охопленні всього виробничо-збутового ланцюжка в галузі. Формування сталих ланцюжків з погляду мінімізації енергоємності або частки енергетичної складової у собівартості продукції дозволить забезпечити стійку конкурентну перевагу.

Одним з таких інструментів є міжнародний стандарт «Ініціатива щодо забезпечення відповідальної розробки корисних копалин» – IRMA (англ. Initiative for Responsible Mining Assurance), який рекомендований для широкого використання всіма гірничодобувними підприємствами світу [16].

Цей стандарт є ключовою частиною глобальної системи забезпечення відповідальності гірничодобувного сектора, що допоможе сформувати галузеві ланцюжки відповідальних промислових виробництв, розрахованих на використання металів та мінералів, добутих з надр. IRMA власне формує

багатосторонні угоди щодо створення спільних цінностей для всіх стейкхолдерів, застосування відповідальних практик усіма учасниками виробничого ланцюга. IRMA пропонує керівні принципи для всього життєвого циклу видобутку – від розвідки та етапу експлуатації до закриття об'єкта та довгострокового моніторингу довкілля.

Процес збільшення енергоефективності гірничодобувного підприємства охоплює всі елементи його виробничо-збутового ланцюга.

На кожному етапі виробничо-збутового ланцюжка для управління енергоефективністю необхідно визначити ключові фактори, що впливають на енергоефективність, з виявленням залежностей, що визначають вплив енергоспоживання на виробничу складову.

Можна виділити такі етапи підвищення енергоефективності:

- аналіз економічного чи екологічного ефекту від прийнятих змін;

- визначення кожному етапі виробничо-збутової ланцюжка проблемних енерговитратних місць, які можна усунути, їх ранжування;

- виявлення впливу змін на весь виробничо-збутовий ланцюжок. Кожна зміна в будь-якому місці ланцюжка позначається на енергоефективності подальших ланок. Тому необхідно враховувати інтегральний ефект від проведення заходів щодо підвищення енергоефективності окремих ланок. Так підвищення якості вихідного продукту однієї з ланок, навіть зі збільшенням питомих енерговитрат з його виробництва, може призвести до відчутному зниженню енерговитрат за її подальшої переробки, тобто. інтегральний ефект може бути позитивним, а при незначному – негативним.

Оскільки однією з основних складових формування сталих ланцюжків гірничодобувних підприємств полягає в тому, що дані компанії є найбільшими споживачами як паливно-енергетичних ресурсів, частина з яких вони отримують від постачальників, а іншу частину виробляють на власних об'єктах, так і продукції гірничого машинобудування. Через високу енергоємність продукції, зниження частки енергетичної складової у собівартості кінцевої продукції є досить

складним питанням. Очевидно, що основними джерелами зниження енергоємності гірничих підприємств полягає у постачанні відповідного обладнання та комплектуючих до них. Гірничодобувні підприємства встановлюють точні та явні критерії якості даного обладнання комплектуючим ще до покупки. Отже, формування сталих взаємозв'язків відбувається у разі, коли продукція постачальників відповідає цим критеріям. Ці критерії найчастіше кількісний характер: відсоток зниження споживання електроенергії, відсоток збільшення коефіцієнта корисної дії чи продуктивності тощо.

Потенційно підприємства гірничого машинобудування мають гарні ринкові перспективи збуту, оскільки сьогодні українські видобуткові компанії потребують заміни понад 40 % всього парку бурових установок. Водночас бурові компанії прагнуть отримати високотехнологічні установки, що відповідають високими виробничими характеристиками, вимагають здійснювати контрольне складання практично всіх бурових установок на майданчику виробника та проведення їх випробувань у присутності замовника [14].

Однак більш ніж 75% бурового обладнання, що виробляється в Україні, є вже морально застарілим, а його виробництво не відповідає світовим вимогам за показниками енергоємності, надійності, безпеки, рівнем оснащеності контрольно-вимірювальними приладами, комп'ютеризації тощо. Нові розробки мають дуже тривалі терміни застосування і морально старіють ще початку їх запуску у виробництво [8]. В результаті вітчизняному виробнику складно конкурувати із зарубіжними корпораціями, які прагнуть розширити свої ринки збуту та сформувати стабільні виробничі ланцюги, що охоплюють українських споживачів.

Необхідно відзначити, що зростання частки нового обладнання відбувається в основному не за рахунок поступового оновлення потужностей, а за рахунок створення нових виробництв. Особливість формування технологічно-виробничих ланцюгів полягає у високій технічній складності завдання, яке прагне вирішити клієнт. Тому в цьому випадку від постачальника потрібна велика гнучкість. Іноземні виробники обладнання та комплектуючих найчастіше не створюють

мережу регіональних представництв та технічних фахівців, які надавали б необхідний сервіс замовникам, що дає вітчизняним виробникам комплектуючих зайняти дане місце в ланцюжку розподілу та збуту продукції гірничого машинобудування.

Висновки. Одним із підходів у розвитку українського гірничого машинобудування можна вважати стимулювання створення спільних виробництв на кшталт технопарків за участю іноземних компаній. Разом з тим слід враховувати, що такий підхід вимагатиме від вітчизняних виробників дотримуватися стандартів сталого виробництва, яких дотримуються материнські компанії. Сьогодні західні виробники гірничодобувного обладнання керуються принципами та стандартами сталого виробництва, які передбачають енергоефективність та високу технологічну продуктивність, надійність продукції та відповідність найкращим світовим зразкам. Використання надійних комплектуючих сприятиме зниженню операційних витрат до 30%.

В умовах глобалізації та прагнення до сталості виробничих зв'язків, збут машинобудівних підприємств дедалі більше набуває вигляду поставок по кооперації з високою зацікавленістю сторін, оскільки незбалансовані інтереси окремих машинобудівних підприємств не є визначальними. У такій ситуації для цілей стратегічного планування ринків збуту зарубіжна практика широко застосовує горизонтальне сегментування та ситуаційний аналіз, що дозволяють визначити точки входу та формат відповідальності на ринках гірничого обладнання. При використанні результатів ситуаційного аналізу можна вибрати найбільш ефективні канали закупівель та поставок, що дозволить не тільки прогнозувати обсяги забезпечення виробництва ресурсами (матеріалами, сировиною тощо), а й стандартизувати та уніфікувати вимоги в ланцюгах поставок, у тому числі щодо їхньої енергоефективності. Для зменшення масштабів залучення до господарського обігу сировинних та енергетичних ресурсів необхідно скорочувати питомі витрати та розширювати повторне використання матеріальних засобів, повніше утилізувати ресурси, що видобуваються. Отже, нагальна необхідність модернізації відтворювальної мо-

делі диктується як політичними, економічними, соціальними, і екологічними обставинами.

Останнім часом в Україні покладаються великі надії на формування глобальних сталих виробничо-збутових ланцюжків, які, на думку вітчизняних та зарубіжних фахівців, здатні вирішити докорінні соціально-економічні проблеми, у тому числі перебудувати відтворювальну структуру. Однак для подолання розривів, що існують на сьогодні, між бажаним результатом і існуючим, буде потрібно тривалий час. Для переходу до їхнього формування мають бути створені відповідні стартові умови, у тому числі імплементація стандартів (IRMA. EITI), модернізація відтворювальної структури, грамотна податкова політика та інші організаційно-економічні заходи, інакше українські підприємства промисловості не зможуть бути учасниками глобальних технологічно-збутових ланцюгів.

Література

1. GDP. World Bank [Електронний ресурс] / GDP – Режим доступу до ресурсу: <https://data.worldbank.org/indicator/EG.GDP.PUSE.KO.PP.KD?locations=DE>.
2. Державної програми розвитку внутрішнього виробництва / Державна програма розвитку та модернізації ГМК України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.me.gov.ua/Files/GetFile?lang=uk-UA&fileId=623f138f-c267-4ae7-af07-64f0ec6646a9>.
3. Економічна статистика / Зовнішньоекономічна діяльність. Сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
4. Маслюк О. В. Ресурсний підхід в управлінні економічною стійкістю машинобудівного підприємства // Вісник ОНУ імені І. І. Мечнікова. – 2013. – Т. 18, Вип. 3/2. – С. 118–122.
5. Занора В. О. Управління технологічними витратами машинобудівних підприємств в умовах ризику : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04 / В. О. Занора; Нац. техн. ун-т України «Київ. політехн. ін-т». – Київ, 2014. – 20 с.
6. Копилець П. М. Стратегії управління закупівельною логістикою на підприємствах машинобудування : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04 / П. М. Копилець; Приват. ВНЗ «Європ. ун-т». – Київ, 2014.
7. Неуров І. В. Організування закупівельної діяльності машинобудівних підприємств на засадах логістики : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04 / І. В. Неуров; Приват. вищ. навч. закл. «Львів. ун-т бізнесу та права». – Льв., 2012.

8. Колодізева Т. О. Управління ланцюгами поставок : навчальний посібник / Т. О. Колодізева. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016. – 164 с.

9. Palekhova L., Pivnyak G. Exploring market strategies based on voluntary environmental certification in a Post-Soviet transition economy // Voluntary Standard Systems: A Contribution to Sustainable Development / Natural Resource Management in Transition. Volume 1. – Springer Heidelberg New York Dordrecht London, 2014. – PP. 165–175.

10. Cuthbertson R. The Need for Sustainable Supply Chain Management // Sustainable Supply Chain Management: Practical Ideas for Moving Towards Best Practice - Springer-Verlag Berlin Heidelberg, 2011. – PP. 3–13.

11. Kuvaieva T.V. Forms of organization of production activity of enterprises in terms of probabilistic nature of demand / T.V. Kuvaieva, K.P. Pilova // Scientific Bulletin of National Mining University. – 2021. – Issue 4. – P. 177–184. <https://doi.org/10.33271/nvngu/2021-4/177>

12. Нова енергетична стратегія України: безпека, енергоефективність, конкуренція [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mpe.kmu.gov.ua/minugol/control/uk/doccatalog/list?currDir=50358>.

13. Пивняк Г. Г. Стандарты ответственного горнодобывающего производства / Г. Г. Пивняк, В. Я. Швец, Л. Л. Палехова // Управление устойчивым развитием в условиях переходной экономики: монография. / Под ред.: Шмидта М., и др. – Днепропетровск-Котбус: НГУ-БТУ, 2015. – С. 18–32.

14. Статистичний бюлетень «Виробництво промислової продукції за видами в Україні» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

15. Хансманн Б. Добровольные стандарты устойчивого развития в глобальных цепях поставок и создания стоимости / Б. Хансманн, Д. Палехов // Управление устойчивым развитием в условиях переходной экономики: монография / Под ред.: Шмидта М., и др. – Днепропетровск-Котбус: НГУ-БТУ, 2015. – С. 9–17.

16. The IRMA Standard for Responsible Mining [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.resourcegovernance.org/ru/news/>.

17. Palekhov D., Palekhova L. Responsible Mining: Challenges, Perspectives and Approaches. // Giovannucci D., Hansmann B., Palekhov D., Schmidt M. (Eds.). Sustainable Global Value Chains. Natural Resource Management in Transition. Vol. 2. Springer-Verlag, Berlin Heidelberg. 2019. P. 521–544. DOI: 10.1007/978-3-319-14877-9_28

References

1. GDP. World Bank. Retrieved from <https://data.worldbank.org/indicator/EG.GDP.PUSE.KO.PP.KD?locations=DE>.
2. Derzhavnoi prohramy rozvytku vnutrishnoho vyrobnytstva / Derzhavna prohrama rozvytku ta modernizatsii HMK Ukrainy. Retrieved from <https://www.me.gov.ua/Files/GetFile?lang=uk-UA&fileId=623f138f-c267-4ae7-af07-64f0ec6646a9>.

3. Ekonomichna statystyka / Zovnishnoekonomichna diialnist. Saht Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy. Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
4. Masliuk, O.V. (2013). Resursnyi pidkhid v upravlinni ekonomichnoiu stiykistiu mashynobudivnoho pidpriemstva. Visnyk ONU imeni I. I. Mechnikova, T.18, Issue 3/2, 118-122.
5. Zanora, V.O. (2014). Upravlinnia tekhnolohichnymy vytratamy mashynobudivnykh pidpriemstv v umovakh ryzyku. Extended abstract of candidate's thesis. Kyiv, Natsionalnyy tekhnichnyy universytet Ukrainy «Kyivskyy politekhnichnyy instytut».
6. Kopylets, P.M. (2014). Stratehii upravlinnia zakupivelnoi lohistykoiu na pidpriemstvakh mashynobuduvannia. Extended abstract of candidate's thesis. Kyiv, Pryvatnyy VNZ «Yevropeyskyy universytet».
7. Neurov, I.V. (2012). Orhanizuvannia zakupivelnoi diialnosti mashynobudivnykh pidpriemstv na zasadakh lohistyky. Extended abstract of candidate's thesis. Pryvatnyy vyshchyy navchalnyy zaklad «Lvivskyy universytet biznesu ta prava».
8. Kolodizieva, T.O. (2016). Upravlinnia lantsiuhamy postavok. Kharkiv: KhNEU im. S. Kuznetsia.
9. Palekhova, L., Pivnyak, G. (2014). Exploring market strategies based on voluntary environmental certification in a Post-Soviet transition economy. Voluntary Standard Systems: A Contribution to Sustainable Development. Natural Resource Management in Transition. Volume 1. Springer Heidelberg New York Dordrecht London, (pp. 165-175).
10. Cuthbertson, R. (2011). The Need for Sustainable Supply Chain Management. Sustainable Supply Chain Management: Practical Ideas for Moving Towards Best Practice. Springer-Verlag Berlin Heidelberg, (pp. 3-13).
11. Kuvaieva, T.V., & Pilova, K.P. (2021) Forms of organization of production activity of enterprises in terms of probabilistic nature of demand. Scientific Bulletin of National Mining University, Issue 4, 177-184. <https://doi.org/10.33271/nvngu/2021-4/177>
12. Nova enerhetychna stratehiia Ukrainy: bezpeka, enerhoefektyvnist, konkurentsia. Retrieved from <http://mpe.kmu.gov.ua/minugol/control/uk/doccatalog/list?currDir=50358>.
13. Pivnyak, G.G., Shvets, V.Ya., & Palehova, L.L. (2015). Standartyi otvetstvennogo gornodobyvayushchego proizvodstva. Proceedings from: Upravlenie ustoychivym razvitiem v usloviyah perehodnoy ekonomiky. M. Shmidt (Ed). Dnepropetrovsk-Kottbus: NGU-BTU, (pp. 18-32).
14. Statystychnyi biuletyn «Vyrobnystvo promyslovoi produktsii za vydamy v Ukraini». Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
15. Hansmann B., & Palehov D. (2015). Dobrovolnye standartyi ustoychivogo razvitiya v globalnykh tsepiakh postavok i sozdaniya stoimosti Proceedings from: Upravlenie ustoychivym razvitiem v usloviyakh perekhodnoy ekonomiki. M. Shmidt (Ed.). Dnepropetrovsk-Kottbus: NGU-BTU, (pp. 9-17).
16. The IRMA Standard for Responsible Mining. URL: <http://www.resourcegovernance.org/ru/news/>.
17. Palekhov, D., & Palekhova L. (2019). Responsible Mining: Challenges, Perspectives and Approaches. Proceedings from: Giovannucci D., Hansmann B., Palekhov D., Schmidt M. (Eds.). Sustainable Global Value Chains. Natural Resource Management in Transition. Vol. 2. Springer-Verlag, Berlin Heidelberg. (pp. 521-544). DOI: 10.1007/978-3-319-14877-9_28.

ПОВЕДЕНЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ СУБЪЕКТОВ УСТОЙЧИВЫХ ЦЕПЕЙ СОЗДАНИЕ ЦЕННОСТИ В ПРОМЫШЛЕННОСТИ

Т. В. Куваева, к. э. н., доцент, НТУ «Днепропетровская политехника»

Методология исследования. Результаты получены за счет применения методов: логико-аналитического и обобщения – при анализе поведенческих особенностей и обеспечении постоянства в промышленных цепях создания ценности; стандартные методы качественных и количественных маркетинговых исследований – при диагностике факторов влияния на формирование устойчивых отношений промышленных предприятий с партнерами в цепочках создания ценности.

Результаты. Установлено, что в условиях глобализации рынка и общей ориентации экономики Украины на европейские принципы развития для предприятий горного машиностроения становится важным доказательство своей приверженности требованиям энергоэффективности, т. е. энергосбережения, энергобезопасности и социальной энергоответственности. Цепи создания ценности должны повышать не только энергоэффективность, экономическое и производственное постоянство предприятия, но и способствовать укреплению устойчивого развития всех участников производственной цепи, а также других заинтересованных сторон (бизнес-партнеров, покупателей, инвесторов, территориальных общин и т. п.).

Новизна. Уточнены поведенческие особенности предприятий горного машиностроения в контексте формирования устойчивых цепей поставок в горнодобывающем секторе национальной экономики. Установлена взаимосвязь показателя энергоэффективности в разработке устойчивых цепей создания ценности в добывающей индустрии.

Практическая значимость. Использование принципов устойчивого развития при формировании цепей создания ценности позволит повысить энергоэффективность промышленности в целом, обеспечит конкурентное преимущество для вхождения в глобальные производственные цепочки в условиях евроинтеграции Украины.

Ключевые слова: устойчивое развитие, энергоэффективность, ответственное производство, горное машиностроение, каналы снабжения и распределения, поведенческие особенности.

THE BEHAVIORAL FEATURES OF SUSTAINABLE VALUE CHAINS IN INDUSTRY

T. V. Kuvaieva, Ph. D (Econ.), Associate Professor, Dnipro University of Technology

Methods. The results are obtained through the use of the following methods: logical-analytical method and generalization – in the analysis of behavioral characteristics and ensuring consistency in industrial value chains; standard methods of qualitative and quantitative marketing research – in the diagnosis of factors influencing the formation of sustainable relationships of industrial enterprises with partners in value chains.

Results. It has been established that in the context of the globalization of the market and the general orientation of the Ukrainian economy towards the European principles of development, it becomes important for mining engineering enterprises to prove their adherence to the requirements of energy efficiency, energy saving, energy security and social energy responsibility. Value chains should not only improve energy efficiency, economic and production stability of the enterprise, but also contribute to strengthening the sustainable development of all participants in the production chain, as well as other stakeholders (business partners, buyers, investors, local communities, etc.).

Novelty. The behavioral features of mining machine-building enterprises in the context of formation of stable supply chains in the mining sector of the national economy are specified. The relationship between the energy efficiency indicator in the development of sustainable value chains in the extractive industry has been established.

Practical value. The use of sustainable development principles in the formation of value chains will increase the energy efficiency of the industry, provide a competitive advantage for entering global production chains in the context of Ukraine's European integration.

Keywords: sustainable development, energy efficiency, responsible manufacturing, mining engineering, supply and distribution channels, behavioral characteristics.

Надійшла до редакції 02.09.21 р.